

kétféle megoldást kínál: egyrészt az *Ábrahám* névvel való összefüggés, másrészt a mari *оварыме ~ аварыме* 'daganat, duzzanat' szóval való kapcsolat lehetőségét veti fel.

Fórum. A rovat JE. V. ZAHAROVA, GY. V. KUZMIN és I. I. MULLONYEN terjedelmes tanulmányát közli: a Földrajzi Nevek Állami Katalógusában szereplő hivatalos (térképi) névadás hibás eljárás módjait mutatják be Karélia balti- finn helyneveinek a példaanyagán (256–281).

Közlemények. A rovatban egy cikk olvasható: R. G. ZSAMSZARANOVA a hori burját nép körében 2020-ban végzett kutatásáról számol be, melynek célja a tizenegy nemzetség szóbeliségben élő genealógiai legendáinak az összegyűjtése és elemzése volt (282–289).

Recenziók. I. A. KJURSUNOVA egy történeti névszótárt ismertet, mely az ún. Orosz Észak 15–17. századi névanyagát tartalmazza (290–307). A rovat másik írásában V. K. KELMAKOVNAK a Káma folyó udmurt elnevezéseiről írt monográfiáját M. V. BOBROVA és R. V. GAJDAMASKO mutatja be (308–318).

Tudományos élet. A rovat 2020–2022 között megjelent, elsősorban névtani tárgyú külföldi (angol, olasz, német) monográfiák, tanulmánygyűjtemények egy-két oldalas ismertetéseit tartalmazza (319–326). Két török szerző a 2021 tavaszán Izmirben tartott első törökországi nemzetközi névtani konferenciáról írt beszámolót (327–329).

PELCZÉDER KATALIN

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1132-349X>

Pannon Egyetem

Humántudományi Kar

Namn och bygd 110. (2022)

Szerkesztők: STAFFAN NYSTRÖM – EVA NYMAN – INGE SÆRHEIM. Kungl.

Gustav Adolf Akademien för Folkkultur, Uppsala. 215 lap

1. A svéd folyóirat 110. száma kilenc, angol nyelvű összefoglalóval ellátott tanulmányt, hét kisebb írást és tizenhárom ismertetést kínál az olvasóknak.

2. A svéd tónevek egyik központi kérdésének, az ellipszissel való keletkezésnek szentelte írását STAFFAN FRIDELL (5–17). Tanulmányában az ELOF HELLQUIST és JÖRAN SAHLGREN között folyó vitához, annak is négy kérdéséhez kíván hozzászólni. 1. Használatos-e az *-an* képző a svéd tónevek létrehozására, és ha igen, mekkora a gyakorisága? FRIDELL szerint használatos, és lényegesen több így képzett név létezik, mint SAHLGREN állította, bár kevesebb, mint HELLQUIST hitte. 2. Mennyire gyakori az ellipszis a svéd tónevek között? FRIDELL válasza: az ellipszis nagyon gyakori; sokkal gyakoribb, mint HELLQUIST hitte, bár nem dominál olyan mértékben, mint ahogy SAHLGREN állította. 3. Vannak olyan tónevek, amelyek főnévből alakultak, anélkül, hogy képzettek lennének? FRIDELL úgy látja, hogy igen, az olyan metaforikus nevek, mint a *Bjälken* ('gerenda') vagy a *Gässlingen* ('kis liba'). 4. Léteznek-e olyan metaforikus tónevek, amelyek a tó alakjára utalnak? FRIDELL szerint igen, de kevesebb, mint amennyit HELLQUIST állított.

SVANTE STRANDBERG egy hosszabb írást szentelt a *Speteby* névnek (19–26). Meglátása szerint sok minden alátámasztja azt a feltételezést, hogy – etimológiai értelemben – a településnév olyan szavakkal korrelál, mint az ósvéd *spit* 'hegyes rúd; bot; nyárs' főnév, a modern

svéd *speta* 'határjelzésre használt karó' és a *spita* 'gabonafélék száradásra való felakasztására használt rúd' főnév. A szerző felveti azonban azt az elképzelést is, hogy az elnevezés a közeli Spetebysjön tó régebbi nevével áll kapcsolatban, mely az ósvéd *Spite 'a rúdhoz hasonló tó' vagy inkább 'a tó a hegyével, a hegyes öböllel' névre vezethető vissza.

INGE SÆRHEIM két írással szerepel a folyóirat e számában. Első tanulmányában a *Stavanger* városnév etimológiájával foglalkozik (27–48). A kutatók körében egyetértés van abban, hogy az első névelem az ónorvég *stafr* 'bot, rúd', az utolsó pedig az ónorvég *anгр 'öböl, fjord' szóra megy vissza, azzal kapcsolatban azonban különböző javaslatok születtek, hogy mi áll e szavak mögött. SÆRHEIM úgy véli, hogy a Vågen-öböl alakja – melyre a név utal – különbözik a többi olyan rogalandiai öböl alakjától, amelyek az ónorvég *-anгр*-ra végződnek. A Vågen viszonylag egyenes (különösen a part egyes részeinél), más öblök ezzel szemben keskeny nyílással rendelkeznek, amely belül kiszélesedik, és lekerekített formájú. A Vågen-öböl alakját különlegesnek tekintették a többi *anгр* nevű öbölhöz képest, ez motiválhatta az ónorvég *Stafanгр* név létrejöttét.

Másik írásában INGE SÆRHEIM egy háznevekkel kapcsolatos projektről és az ennek keretében kiadott sorozatról számol be (49–60). A projekt célja az Østfold megyében található településnevek közzététele. A sorozatot először egy norvég településnevekkel foglalkozó, 1897–1936 között megjelent 19 kötetes kiadvány Østfold megyét feldolgozó első kötetének az átdolgozására hívták életre. A projekt azonban számos újabb lakóhelyet jelölő névvel is bővült, 1950-ben pedig KÅRE HOEL névkutató az Oslói Egyetemen megkezdte az Østfoldban található szóbeli és írott forrásokból származó információk összegyűjtését.

ANDERS HULTGÅRD két, BO RALPH és HENRIK WILLIAMS tollából származó, a Rök rúnakövel és annak feliratával foglalkozó íráshoz fűz hozzá kommentárt (61–76). A *sakumukmini* szekvenciával kapcsolatban mindkét szerző értelmezését elfogadhatónak tartja, más szekvenciák esetében azonban homályosnak ítéli meg a magyarázatot. A szerzők – mondja HULTGÅRD – különböző értelmezési irányvonalakat követnek. A felirat értelmezésében RALPH a kozmikus perspektívát képviseli; az általa bemutatott kozmikus szimbolika azonban egyre bonyolultabbá, ezáltal egyre kevésbé meggyőző válik. A WILLIAMS által bemutatott kozmikus perspektíva a Ragnarök-mítoszhoz kapcsolódik. Itt a misztikus tartalom nincs metaforákba csomagolva, így világosabb.

WILLIAM SAYERS írásában a gotlandi *stafgarpr*-okról olvashatunk (77–86). A kifejezés, ahogyan a gotlandiak törvényeiben szerepel, olyan korábbi tanyákra utal, amelyeknél a természetes domborzati adottságokat kombinálni lehetett épületekkel, korábbi házalapokkal. Palánkok felállításával, melyek egyfajta szakralizált kerítésként szolgáltak, e területek ontológiailag elmozdultak a mindennapi valóságtól, a valós házaktól, pajtáktól, csűröktől egy szakrális, befelé forduló térre, melyhez mintául más természetes és korábban kedvelt kultikus helyek szolgáltak, mint például a dombok, erdők és mocsarak.

OLOF HOLM a 16. század eleje óta adatolható *Helgebacken* falunevet vizsgálja (87–94). A források szerint a 15. században ezt az elnevezést a *Backen* egyrészes név előzte meg. A szerző megjegyzi, hogy egykoron Helgebacken mellett feküdt egy *Ungesvensbacken* nevű tanya, mely a 16. században elnéptelenedett. A *Halvarsbacken* név is ugyanerre a tanyára utalt. A szerző úgy véli, hogy e *-backen* utótagú nevek összefüggnek egymással. Ezen összetett nevek egy, a késő középkorban gyakori személynévből és az anyafalu nevéből álló tanyanevek. A *Helgebacken* ezért úgy értelmezhető, hogy 'Helge tanyája Backenben'.

Az ALEXANDRA PETRULEVICH tanulmányában bemutatott kísérleti eredmények egy helynévpolitikai tárgyú svéd projekthez kapcsolódnak (95–130). A cikk két kutatási kérdésre ad választ: 1. Milyen névpolitikai diskurzusok jelennek meg a helynevek gyűjtésére és feldolgozására

vonatkozó svéd szabályozásokban a kataszteri térképezés teljes időszakában (1628–1700)? 2. Bertartották-e a földmérők az előírásokat, ahogyan azt a mecklenburg-előpomerániai Wolgast kerület nagyméretű térképei és a kísérő dokumentáció bizonyítja?

GUDRUN NORSTEDT a *rengård* (< *ren* 'rénszarvas' + *gård* 'kerítés') lexémát tartalmazó nevekkel kapcsolatos hipotéziseket járja körül munkájában (131–154). Térinformatikai módszereket alkalmazva és a történeti forrásokat is bevonva kutatásába a szerző arra a következtetésre jut, hogy a legtöbb esetben e toponimák olyan helyeket jelölnek, ahol partvidéki gazdák a vad rénszarvasok vadászatára kerítéseket építettek a kora 18. század előtt.

3. A kisebb írásokat közlő rovatban két szerző tollából származó etimologizáló írásokat olvashatnak az érdeklődők. STAFFAN FRIDELL a *Gnosjö, Härvesta ~ Härvsta, Ingsjön, Vidöstern, Vigotten* és *Narrveten* neveket elemzi (155–166), SVANTE STRANDBERG pedig a *Kattebrohed* és a *Sommen* elnevezésekkel foglalkozik (167–169).

4. A kiadványt tizenhárom munka ismertetése zárja (171–200), közöttük az ICOS új erőre kapott Onoma című folyóiratának négy kötetéé, további hat monográfiáé és három tanulmánykötetéé.

GYÖRFFY ERZSÉBET

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4776-1734>

Debreceni Egyetem

Bölcsészettudományi Kar

Nordisk tidskrift för socioonomastik 2. (2022)

Szerkesztők: EMILIA ALDRIN – LINNEA GUSTAFSSON – LENNART RYMAN. Kungl. Gustav Adolf Akademien för Folkkultur, Uppsala. 135 lap

A svéd szocionomasztikai folyóirat második száma összesen hat, három angol és három svéd nyelven írt tanulmányt kínál az olvasóknak. A svéd nyelvű cikkeket angol összefoglaló zárja.

TERHI AINIALA, PAULA SJÖBLÖM és ULLA HAKALA finn települések olyan szlogenjeit elemzi, amelyek tartalmazzák magát a településnevet (5–17). Szintaktikai szempontból négy típusal találkozott a korpuszokban. A legáltalánosabb szintaktikai szerkezet az, amikor a szlogenben csak a településnév szerepel egy módosítóval. A második és harmadik kategóriában viszont olyan szlogenek vannak, amelyek egész mondatot alkotnak. Végül a negyedik kategóriába tartozik minden más szintaktikai szerkezet, többnyire töredékek. A tanulmány azt mutatja, hogy a településnevek a szlogenekben szintaktikailag központi helyet foglalnak el, s a települések pozitív tulajdonságokkal rendelkező entitásként vagy olyan helyként jelennek meg, ahol pozitív dolgok történnek, vagy lehetőség van azok megvalósítására. A szerzők úgy vélik, hogy a településnévi szlogenek inkább képesek arra, hogy népszerűsítsék a települést, mint a település neve önmagában vagy a név nélküli szlogen.

Az új lakó- és kereskedelmi fejlesztések lehetőséget adnak magának a fejlesztésnek és az azon belüli utcáknak, épületeknek az elnevezése során létrejövő ideológiai és szemiotikai munkára. DANIEL DUNCAN tanulmányában egy, az amerikai St. Louis külvárosát érintő városfejlesztési projektben adott neveket vizsgálja (19–40). A szerző egyfajta kvalitatív vizsgálati keretet kínál annak a szemiotikai funkciónak a felderítésére, melyet a nevek ellátnak. Ebben